

Oslo 26. januar 2023

Innspill til mandat for kulturmiljøutvalget som skal utarbeide ny kulturmiljølov

Norsk Forening for Fartøyvern takker for muligheten til å komme med innspill til utvalget som skal utarbeide ny kulturmiljølov. Våre innspill knytter seg til hva vi mener utvalget bør se på når det gjelder fartøyvernets behov.

Oppgaveoverføring fra Riksantikvaren til fylkeskommunene

Etter at fartøyvernet ble delegert til fylkeskommunen er vår erfaring at de forskjellige fylkeskommuner har forskjellig tolkning av lover og forskrifter. Prosedyren rundt å verne eller frede et fartøy er forskjellig i de forskjellige fylkeskommuner. Noen fylkeskommuner mener at de ikke har juridiske virkemidler til å verne eller frede fartøy og vil dermed ikke påta seg denne oppgaven. De vil heller ikke utarbeide innstillinger til Riksantikvaren. Dermed kan en fartøyeier som har sendt søknad om status som vernet eller fredet skip til fylkeskommunen ikke få søknaden behandlet dersom de tilhører «feil» fylke. Det samme gjelder lov om utførselsforbud etter §23 i dagens lov. Noen fylkeskommuner vil ikke påta seg ansvaret og arbeidet med å vurdere og nekte verneverdige fartøy utførsel ut av landet.

Det er et stort behov for en enhetlig praksis. Det at de forskjellige fylkeskommuner har så ulik praksis fører til at fartøy i noen fylkeskommuner har et bedre vern enn i andre fylkeskommuner. Det er en svakhet med dagens lov at den kan tolkes så forskjellig. Det vil føre til at noen deler av vår kulturarv og vårt nasjonale minne uteblir, som for eksempel enkelte fartøystyper som representerer enkelte deler av landet.

En annen utfordring med fartøy som kulturminner er at de kan flytte på seg. Det er derfor usikkerhet rundt hvor de hører hjemme. Fylkeskommuner har praktisert dette ulikt. Er det registrert hjemhavn i skipsregisteret, eierens adresse eller der fartøyet har en historisk tilhørighet?

Forslag til løsning:

-Eget kapitel i kulturmiljøloven som omhandler fartøyvern der ansvar til de ulike forvaltningsnivå er tydelig.

-Eget rundskriv til fylkeskommunene for fartøyvern som oppdateres ved endringer.

Sektoransvar

Når det gjelder sektoransvar, at hver offentlig sektor har ansvar for sine kulturminner, ser vi i fartøyvernet eksempler på at offentlig sektor prøver å kvitte seg med sine kulturminner. For eksempel vil Forsvaret donere 8 av Marinens veteranskips til en stiftelse og søke om at de får vernestatus fra Riksantikvaren. På den måten slipper Forsvaret ansvar og økonomiske forpliktelser for sine kulturminner. I stedet legges ansvaret over til de frivillige og Riksantikvarens post 74 på statsbudsjettet der det ikke er nok midler til å bevare Forsvarets

veteranskip. Dermed vil kulturminner gå tapt. Det finnes andre eksempler, som i Kystverket og Kriminalomsorgen, der de ønsker at frivillige skal overta.

Forsalg til løsning: Kulturmiljøloven trenger en helhetlig tenking og samordning fordi sektorene ikke klarer å ta ansvar for fartøyvern.

Immateriell kulturarv

Den immaterielle kulturarven mangler et vern i dagens kulturminnelov. Materiell og immateriell kulturarv hører sammen og fartøyet har ikke et fullgodt vern uten at kunnskapen, håndverket, tradisjonen og historien fartøyet inngår i også er vernet. Eksempelvis er ikke et fartøy med dampdrevet fremdrift fullgodt vernet dersom kunnskapen om hvordan man operere dampkjelen uteblir.

Forslag til løsning: Materiell og immateriell kulturarv må inngå sammen i vern etter loven. Vi foreslår at formålsparagrafen tydeliggjøre dette.

Med vennlig hilsen
Norsk Forening for Fartøyvern

Hedda Lombardo
generalsekretær